

Mgr. H. Barus
1952

ROCZNY PROGRAM ZAJEC POZALEKCYJNYCH /SWIETLICOWYCH/

w P.S.P.S. w dziale Umysłowo upośledzonych
moralnie zaniedbanych
głuchych
przewlekłe chorych
kalek
i niewidomych.

Całoroczna praca słuchaczy na wszystkich działach w zakresie świetlic obejmuje:

1. Zapoznanie słuchaczy z instrukcjami o zajęciach pozalekcyjnych.
2. Teoretyczne zapoznanie słuchaczy z istotą i zadaniami zajęć pozalekcyjnych w szkolnictwie specjalnym, z organizacją, rodzajami świetlic, formami zajęć pozalekcyjnych i sposobem ich prowadzenia.
3. Dostosowanie typu świetlic i metod pracy oraz dobór materiałów świetlicowych dostosowanych do danego typu upośledzenia.
4. Analiza różnych form i metod prowadzenia zajęć pozalekcyjnych z punktu widzenia odpowiedniości do danego typu upośledzenia.
5. Rozpatrzenie potrzeb danego typu dzieci z punktu widzenia wyboru materiału świetlicowego.
6. Praktyczne opracowywanie niektórych form świetlicowych i przeprowadzanie zajęć świetlicowych przez wszystkich słuchaczy z tą kategorią dzieci upośledzonych, z którą będą w przyszłości pracować i obecnie studiują na danym dziale.
7. Gromadzenie i ocena materiałów potrzebnych do wszystkich dostępnych dla danego typu upośledzenia form pracy świetlicowej.

ROZKŁAD MATERIAŁU.

Wrzesień-Październik

Omówienie ze słuchaczami na wszystkich działach:

1. Ogólnych założeń i celów zajęć pozalekcyjnych w szkolnictwie specjalnym.
  - a/ Usuwanie, zmniejszanie i kompensowanie braków fizycznych i psychicznych dziecka upośledzonego jako wynik troski państwa o przygotowanie upośledzonych w zakresie zajęć pozalekcyjnych.
  - b/ Przygotowanie upośledzonych w jak największym, dostępnym dla nich stopniu do aktywnego i produktywnego udziału w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym państwa w myśl zasad wychowania socjalistycznego.
2. Dostosowanie wytycznych z instrukcji Ministerstwa Oświaty /Dz. Urz.Min.Ośw.Nr.12 z 16.VIII-1952 r./ w odniesieniu do szkolnictwa specjalnego:
  - a/ Formy i metody pracy masowej na zajęciach pozalekcyjnych dostępne dla danego typu upośledzenia czy schorzenia.
  - b/ Formy i metody pracy w zespołach i kółkach zainteresowań - /jaki zespoły i kółka spośród czterech rodzajów: przedmiotowych artystycznych, technicznych i sportowych są dostępne do prowadzenia z dziećmi upośledzonymi/.
  - c/ Formy pracy indywidualnej na zajęciach pozalekcyjnych.

3. Ustalenie ze słuchaczami na wszystkich działach głównych tematów świetlicowych na tydzień praktyki w każdym miesiącu b.r. szkoln.
4. Przeprowadzenie praktyczne zajęć świetlicowych /świetlice pokazowe/ przez wykładającą z dziećmi każdego typu upośledzenia i omówienie z hospitującymi słuchaczami na każdym dziale.

Listopad

1. Omówienie organizacji świetlic - zajęć pozalekcyjnych:
  - a/ typy świetlic /tokowe - tematyczne, klubowe, instrukcyjne, organizacyjne/
  - b/ zespół świetlicowy /liczebność, selekcja i t.p./
  - c/ Urządzenie świetlicy, lokal, pomoce świetlicowe.
  - d/ Pracownik świetlicowy /postawa ideowa, cechy charakteru, umiejętności/
2. Przygotowanie słuchaczy do praktyki. Dalsze prowadzenie przykładowych - wzorcowych świetlic.
Technika ~~em~~ hospitacji, opracowywanie konspektów świetlicowych przez wszystkich słuchaczy i przeprowadzanie jednostek świetlicowych przez słuchaczy mających praktykę w danym dziale szkolnictwa. Sprawozdawczość z zajęć pozalekcyjnych hospitowanych i prowadzonych w szkołach i zakładach specjalnych w tygodniu praktyki.
3. Sposób przygotowania się do prowadzenia świetlicy: źródła czerpania i dobór odpowiednich materiałów, przepracowanie praktyczne dobranych form i materiałów /czasopism instrukcyjnych, dziesiętych wydawnictw i t.p./

Grudzień - Styczeń

1. Omówienie sposobu realizowania na zajęciach pozalekcyjnych /poprzez jakie formy i metody pracy świetlicowej/ - wychowania ideologicznego, społecznego, estetycznego, politechnicznego, i fizycznego.
2. Omówienie i przepracowanie form i metod pracy świetlicowej z dziećmi o różnych upośledzeniach /na poszczególnych działach/
3. Omówienie projektów - konspektów świetlicowych /czas trwania jednostek świetlicowych, dobór na jednostkę świetlicową różnorodnych i odpowiednich form zajęć świetlicowych/, metoda prowadzenia/ Dyskusja nad przeprowadzonymi świetlicami w tygodniu praktyki na każdym dziale.

Luty

1. Planowanie pracy świetlicowej - plany roczne i miesięczne, dzienniki zajęć pozalekcyjnych.
2. Opracowanie przez słuchaczy rocznych planów i miesięcznych programów zajęć pozalekcyjnych dla poszczególnych typów i grup dziecięcych i młodzieżowych z uwzględnieniem wysuniętych celów i tematów głównych, ustalonych przez słuchaczy każdego działu na początku roku szkolnego /np. Walka o Pokój, Plan 6-cioletni, Praca, Choinka noworoczna, Wiosna, Wśród książek i inne/ Plany opracowane przez słuchaczy mają być konkretne, dostosowane dla świetlic przy szkołach i zakładach specjalnych, w których pracowali lub poznali w czasie praktyki.
3. Projektowanie, przeprowadzanie i omawianie świetlic prowadzonych w tygodniu praktyki.
4. Sprawozdawczość i gromadzenie materiałów do poszczególnych działów

Marzec

1. Omówienie treści pracy świetlicowej oraz tygodniowych rozkładów zajęć pozalekcyjnych.
2. Udział w pracach pozalekcyjnych organizacji dziecięcych i młodzieżowych, organizacji społecznych i masowych i masowych /Towarzystwa i Ligi/
3. Samodzielna praca słuchaczy w opracowaniu projektów tygodniowych rozkładów zajęć pozalekcyjnych dla różnych grup dziecięcych i młodzieżowych.
4. W tygodniu praktyki prowadzenie i omawianie odbytych świetlic.

Kwiecień

1. Przegląd literatury i wydawnictw z zakresu zajęć pozalekcyjnych i wychowania pozaszkolnego uwzględniając bogatą literaturę rodzimą.
2. Kontakt i korzystanie szkolnictwa specjalnego z placówek wychowania pozaszkolnego /Pałace dziecięce, Domy kultury, Domy Harcerza, teatry dziecięce, biblioteki dziecięce, dziecięce stacje doświadczalne i t.d.
3. Przygotowanie ze słuchaczami na zajęciach świetlicowych większej imprezy dla dzieci /np. widowisko kukiełkowe, akademie 1-szo majowe, turnieje czy konkursy/.
4. Praktyka świetlicowa, sprawozdawczość, gromadzenie materiałów świetlicowych.

Maj - Czerwiec

1. Zapoznanie się z planami wychowawczymi szkół i zakładów specjalnych - synchronizacja z planami zajęć pozalekcyjnych, oraz organizacji dziecięcych i młodzieżowych.
2. Urządzenie imprezy świetlicowej dla dzieci z okazji Święta Pracy i Tygodnia Oświaty.
3. Przygotowanie i omawianie praktyki świetlicowej, sprawozdawczość.
4. Porządkowanie i selekcja materiałów świetlicowych do różnych zajęć - gromadzonych w poszczególnych działach przez wszystkich słuchaczy w ciągu bieżącego roku szkolnego.
W ciągu całego roku szkolnego - na wszystkich działach zostaną praktycznie przeprowadzone ze słuchaczami niektóre formy pracy świetlicowej jak np. z zajęć artystycznych - inscenizacje, żywe słowo, tańce, zabawy rytmiczne i inne.
Na zajęciach dodatkowych ze słuchaczami /dowolnie zgłaszającymi się/ przygotowuje i opracowuje się wieczornice świetlicowe, artystyczne, oraz z poszczególnymi działami /kolejno/ akademie jak: ku czci W. Rewolucji Październikowej, Obchód Święta Pracy i inne aktualne bieżące uroczystości.
Zbieranie bibliografii oraz gromadzenie materiałów do poszczególnych zajęć świetlicowych jak również omawianie i praktyczne przeprowadzanie ze słuchaczami pewnych form świetlicowych odpowiednich i przystępnych dla danego typu upośledzenia czy schorzenia prowadzone jest według następującego podziału:

I grupa zajęć oświatowych i samokształceniowych

1. Biblioteka i czytelnictwo /książek i prasy/
2. Odrabianie lekcji, samopomoc koleżeńska.
3. Odczyty, pogadanki, referaty, wieczory dyskusyjne.
4. Gazetki świetlicowe a/ ścienne b/ głośne c/ żywe.
5. Radio.
6. Skrzynka pytań i projektów, informac., poradnie, kronika świet

7. Przechocza, film, epidiaskop.
8. Wycieczki - zwiedzanie.
9. Wieczornice o charakterze literackim.
10. Zespoły samokształceniowe, kółka przedmiotowe.

II Zajęcia artystyczne

A - plastyczne

1. Rysunek, wycinanki, wydzieranka, ulepianka.
2. Papieroplastyka.
3. Zdobnictwo, dekoracje, oprawa teatralna, rekwizyty i t.p.
4. Zabawki artystyczne /projekt. przez dzieci/

B - pozaplastyczne

1. Żywe słowo a/ opowiadanie baśni, bajek i t.p.
b/ recytacja zbiorowa, indywidualna
c/ melodeklamacja
2. Inscenizacja.
3. Dramatyzacja i reżyseria.
4. Śpiew, muzyka /chóry, kapele, orkiestry/
5. Rytmoplastyka, taniec /zabawy rytmiczne, tańce regionalne, narodowe/
6. Wieczornice artystyczne, obchody, akademie, koncerty.
7. Teatr lalkowy, cieni i żywego planu.
8. Różnego rodzaju kółka artystyczne.

III Zajęcia praktyczne - politechniczne

1. Roboty ręczne z kartonu, papieru, tektury, dykty, słomy, filcu, sznurka, gliny, plasteliny, drzewa, szkła, metalu
2. Roboty tak zwane kobiece - cerowanie, szycie, krój, dziewiarstwo, haft.
3. Modelarstwo szybownicze, żaglowe, skutnicze i t.p.
4. Kolekcjonerstwo, robienie pomocy naukowych /zielników, ga-blotek i t.p.
5. Gospodarstwo domowe /sprzątanie, gotowanie, pieczenie i t.d.
6. Pielęgnowanie roślin, drobna hodowla.
7. Różnego rodzaju kółka sprawnych rąk, hodowane i techniczne /radioamatorskie, fototechniczne i inne/

IV Zajęcia z zakresu wychowania fizycznego.

1. Gimnastyka na zajęciach pozalekcyjnych.
2. Lekka atletyka - /marsze terenowe, orientacyjne, biegi, skoki, rzuty, zaprawa do B.S.P.O.
3. Wycieczki sportowe.
4. Sport - pływanie, wiosłowanie, siatkówka, koszykówka, hazena czyli jordanka, sanki, łyżwy, narty, Ping Pong i inne.
5. Kółka sportowe.

V Grupa zajęć kulturalno rozrywkowych

1. Gry i zabawy ruchowe.
2. Gry towarzyskie.
3. Gry stolikowe i umysłowe.
4. Gry i zabawki konstrukcyjne.
5. Zabawy dowolne.
6. Wieczornice towarzyskie.

VI Zajęcia organizacyjno-społeczne

1. Prace porządkowo-gospodarcze /funkcje dyżur. i opiekun./
2. Samorząd - rada świetlicowa
3. Organizacje dziecięce i młodzieżowe /ZMP i OH, SP/

4. Ligi i Towarzystwa /TPPR, LM, LPZ, LL, PCK.
5. Urządzanie konkursów, wystaw, loterii, kiermaszów i tp.
6. Prace społecznie użyteczne - podejmowane czyny.

VII Zajęcia specjalne dostosowane do typu upośledzenia dziecka jak ćwiczenia zmysłów, postrzeganie, poprawa wad wymowy, gimnastyka lecznicza i t.p.

VIII Urządzenie świetlicy i pomoce świetlicowe.

Na drugi rok studiów /zaocznych/ PSPS przewidują praktyczne i teoretyczne /poparte doświadczeniami/ opracowanie przez absolwenta - słuchacza jednego działu zajęć świetlicowych lub jednej z form pracy na zajęciach pozalekcyjnych, dostosowanej do dzieci danego typu upośledzenia np. teatr lalkowy czy cieni dla dzieci umysłowo upośledzonych czy innych, albo kółka sprawnych rąk, wycieczki, czytelnictwo, gry i zabawy w świetlicy - dobierane i przeprowadzane pod kątem rehabilitacji, ~~kompozycji~~ ~~czy rewalidacji~~ upośledzonych ~~czy kalek~~.

Warszawa, dnia 5 listopada 1952 r.

HBurno

/Helena Burno/